

Michał Proksa

Przemyśl, Katedra

Informator Archeologiczny : badania 29, 138-139

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ślić należy, iż ściana wschodnia budynku została posadowiona na murze obronnym, jednak z lekkim odchyleniem w kierunku północno-zachodnim. W miejscu tym szerokość murów obronnych przekraczała 1,6 m. W trakcie tych nadzorów praktycznie nie udało się pozyskać ciekawszych materiałów zabytkowych. Wyjątek stanowi pojedynczy egzemplarz małej monety srebrnej z 1771 r., który został pozyskany z nawarstwień zasypiskowych w obrębie wykopu 13d na 25. metrze przy profilu południowym, z warstwy żółtego piasku przemieszanego z zaprawą. Ma ona 1,5 cm średnicy i ok. 0,2 mm grubości. Jest wykonana ze srebra o słabej próbie. Ponadto jest silnie spatinowana. Avers stanowi korona, poniżej której umieszczona jest stosunkowo duża litera R. U dołu widnieje małych rozmiarów litera E. Rewers to napis w układzie następującym: SOLID REGNI PRUS 1771. Moneta ta prawdopodobnie została tutaj przywleczona podczas budowy ulicy w latach 1866-1867, jako że w XVIII w. teren ten znajdował się już poza murami miejskimi, a przed fosą, i dlatego należy ją traktować jako pochodzącą ze złoza wtórnego.

Dokumentacja znajduje się w archiwum Państwowej Służby Ochrony Zabytków w Olsztynie oraz Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie (wraz z materiałami).

Olsztyn, Targ Rybny
AZP 24-61/—

ARHED, dr. Jan Michalski Warszawa-Milanówek

Badania prowadził mgr Zbigniew Polak. Finansowane przez Urząd Miasta w Olsztynie. Pierwszy sezon badań. Miasto średniowieczne i nowożytne.

Badania miały charakter ratowniczo-rozpoznawczy w związku z planami władz miasta sprzedania i ponownego zabudowania działek na Targu Rybnym. Wykopy objęły dwa kwartały dawnej zabudowy — jeden zwrócony frontem do ulicy Staromiejskiej, drugi frontem do kościoła ewangelickiego. W sumie przebadano ok. 350 m². W kwartale przylegającym do ul. Staromiejskiej odsłonięto zarysy ośmiu znajdujących się tu dawniej kamienic. Calec znajdował się na głębokości ok. 5 m. Na calcu zalegała piaszczysta warstwa z resztkami dachówek, cegieł i okruchami wapna. Dopiero na niej spoczywał fundament pierwszego poziomu piwnic, a nad nimi znajdował się drugi poziom piwnic. Analiza stratygraficzna i architektoniczna pozwalają datować odsłonięte relikty od XIV w. do czasów nowożytnych. Wykop prostopadły do ul. Staromiejskiej pozwolił stwierdzić jaka była długość działek i jak było zabudowane zaplecze. W efekcie udało się zrekonstruować pierwotne rozmieszczenie tego kwartału zabudowy.

Dwa prostopadłe względem siebie wykopy przecięły także drugi kwartał, położony przy kościele ewangelickim. Doprowadzono je do głębokości 3 m od powierzchni, nie ujawniając śladów zabudowy. Występowały tu wyłącznie nowożytne warstwy niwelacyjne.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Państwowej Służbie Ochrony Zabytków w Olsztynie.

Badania będą kontynuowane.

Przemyśl, Katedra

Wojewódzki Konserwator Zabytków

Badania prowadził dr Michał Proksa. Finansowane przez Generalnego Konserwatora Zabytków. Katedra. Okres nowożytny.

Badania archeologiczno-architektoniczne przy katedrze w Przemyślu miały związek z planowanym remontem bryły budowli. Celem ich było określenie głębokości i warunków posadowienia murów fundamentowych bazyliki, stanu technicznego tych murów, stabilności gruntu i głębokości występowania wód gruntowych. W czasie badań natrafiono na relikty architektury murowanej, ale nawarstwienia były przemieszane i nie występowały

na pierwotnym złożu, wobec tego nie dało się powiązać warstw kulturowych z odkrytymi murami. Nie wystąpił również ruchomy materiał archeologiczny, a ludzkie kości zalegające w warstwie nie miały charakteru pochówka i były również przemieszane. Przy ścianie północnej i południowej świątyni odkryto dwie kaplice budowane ok. poł. XVIII w. przez biskupa Wacława Hieronima Sierakowskiego. Nie zostały one nigdy skończone, a w kilkanaście lat później rozebrał je następca Sierakowskiego biskup Kierski. Przy ścianie północnej natrafiono na prostopadły do bazyliki mur kamienny, starszy od świątyni. Być może ma on związek z romańską rotundą św. Mikołaja, której relikty tkwią pod prezbiterium katedry. Od strony południowej wystąpił mur kamienny przewiązany z południową ścianą świątyni. Jego funkcja jest niejasna: być może było to mieszkanie kanoników lub jakiś element obronny.

Badania pozwoliły stwierdzić, że mury katedry były budowane jednocześnie w partii przyziemia. Świadczy o tym przewiązanie murów i brak szczelin stykowych. W jednym czasie powstało prezbiterium z zakrystią i nawy: główna i boczne. Na podstawie tych informacji nie można zgodzić się z funkcjonującą i ugruntowaną w literaturze tezą, że najpierw zbudowano prezbiterium z zakrystią, a następnie dobudowano korpus główny z nawami. Stwierdzono również, że mury fundamentowe świątyni są w dobrym stanie technicznym, a wody gruntowe nie zagrażają budowli.

Pszczyna
gm. loco, woj. katowickie
AZP 104-47/—

Konserwator Zabytków Archeologicz-
nych w Katowicach

Badania prowadził J. Pierzak. Finansowane przez Urząd Miejski w Pszczynie. Pierwszy sezon badań. Mur ogrodzeniowy pałacu — XVI-XIX w.

W dniach od 18 do 23 września 1995 r. prowadzono badania sondażowe przy murze ogrodzeniowym pałacu w Pszczynie, zlokalizowanym na zapleczu budynku Urzędu Miejskiego. Dobrze zachowany układ stratygraficzny, w obrębie którego wystąpił materiał zabytkowy, pozwolił ustalić poszczególne fazy rozwojowe badanego muru.

W wyniku prac badawczych odkryto:

– Drewnianą konstrukcję-parkan, która wystąpiła na głębokości 2 m i złożona była z czterech grubych desek (12 cm) ustawionych „na sztorc”, jedna nad drugą. Deski te miały szerokość 20, 25, 30, 35 cm i długość co najmniej 2 m, tj. tyle, ile wynosiła szerokość wykopu. Deski podtrzymywane były wbijanymi w odstępach co 50 cm palikami. Odkryte na głębokości 2,8 i 2,9 m dwie belki drewniane zalegające ukośnie do konstrukcji z desek mogły być pierwotnie związane z tą konstrukcją i stanowić pale, które podtrzymywały deski. Materiał zalegający w pobliżu desek na głębokości 2,2-2,4 m, datowany na XVI-XVII w., może datować odkrytą konstrukcję na ten sam okres. Datowanie to potwierdza ikonografia. Wyobrażenie zamku pszczyńskiego wraz z otoczeniem na mapie Andrzeja Hindenberga z 1636 r. pokazuje w miejscu, gdzie dziś stoi mur, identyczny parkan, złożony z pionowo wbitych pali trzymających usytuowane między nimi deski zalegające jedna nad drugą. Wyobrażenie to pochodzi z I. poł. XVII w. i odpowiada datowaniu odkrytej konstrukcji przy pomocy materiału archeologicznego. Parkan ten mógł stać już w XVI w.

– Mur kamienny wykonany z łamanego piaskowca na zaprawie wapiennej, usytuowany w odległości 55 cm (przy profilu wschodnim) i 90 cm (przy profilu zachodnim) od odkrytej konstrukcji drewnianej w kierunku południowym. Mur ten miał fundament posadowiony na głębokości 2,25 m (stopa fundamentowa). Na głębokości 2 m wystąpiła 15-centymetrowa odsadzka. Od niej mur zachował się do wysokości 1,4 m. Mur miał bardzo starannie wykonane lico. Spoczywał na belce lub belkach drewnianych, będących pozostałością starszej konstrukcji. Być może belek tych świadomie użyto jako wzmocnienia grząskiego gruntu, na którym miała stanąć przyszła budowla — stajnie pałacowe. Mur ten jest najprawdopodobniej fragm. jednej ze ścian dawnych stajni, rozebranych lub zniszczonych